

ANEM

A FONTS

31

OCTUBRE 2023

MADELEINE DELBRÊL: TESTIMONI DE L'EVANGELI ENCARNAT A LES PERIFÈRIES

Roser Solé Besteiro / Tíscar Espigares

ACCIÓ CATÒLICA OBRERA

Índex

INTRODUCCIÓ	5
MADELEINE DELBRÊL (1904-1964). APROXIMACIÓ BIOGRÀFICA. PER ROSER SOLÉ	8
1. BIOGRAFIA. ALGUNS TRETS DE LA SEVA PERSONALITAT.....	9
2. L'AMBIENT RELIGIÓS DE LA SEVA INFÀNCIA.....	11
3. TRASLLAT A PARÍS.....	13
4. UN CANVI RADICAL: ANYS DE CONVERSIÓ (1924-1952).....	15
5. L'ELECCIÓ D'IVRY COM A LLOC DEL COMPROMÍS.....	16
6. UNA MÍSTICA PER AL SEGLE XX.....	18
7. SEGONA GUERRA MUNDIAL.....	22
8. ELS ANYS DE LA POSTGUERRA. ACTITUDS I FETS QUE REVELEN LA SEVA PERSONALITAT.....	26
9. ELS DARRERS ANYS DE LA SEVA VIDA.....	30
10. ...I ELS ÚLTIMS DIES.....	33
BIBLIOGRAFIA MÍNIMA.....	35
DELBRÊL, EVANGELI ENCARNAT. PER TÍSCAR ESPIGARES	36
REFERÈNCIES.....	51

Introducció

Com deu recordar, l'any 2021 (encara amb restriccions per la covid) vam dedicar el recés i la jornada de formació a la figura de Simone Weil, a càrrec de Josep Otón. Seguint l'empremta de dones del segle XX que van viure una fe molt compromesa i encarnada en les perifèries, dediquem aquest *Anem a Fons* a Madeleine Delbrêl.

Dues dones també, Roser Solé i Tíscar Espigares, ens n'han facilitat el contingut. La primera ens aporta una visió més aviat biogràfica, mentre que la segona ens la contextualitza més en el moment present.

Tot i que potser aquí Madeleine Delbrêl no és gaire coneguda, a l'Església d'Europa ha anat creixent l'interès per ella, testimoni de l'Evangelí a peu de carrer i a la perifèria. De fet, molts bisbats del continent han demanat al papa Francesc que n'acceleri la causa de beatificació.

Presentem les autores d'aquest document:

Roser Solé Besteiro és llicenciada en filosofia i lletres i teologia sistemàtica. Ha exercit de professora de religió i filosofia en instituts públics i és professora de teologia de les religions a l'ISCREB. Membre del Col·lectiu de Dones en l'Església per la Paritat, d'Alcem la Veu, de l'Associació de Teòlogues Espanyoles (ATE) i de l'Associació Europea de Dones Investigadores en Teologia (Eswtr). Forma part de la parròquia del Crist Rei del barri de la Sagrera de Barcelona.

Va ser entrevistada el maig passat al programa *Llevat dins la Pasta* de Ràdio Estel per parlar justament de Madeleine Delbrêl: https://www.estelfitxers.com/podcasts/2022-2023/CAPITOL_58_20230510_LLEVATDINSLAPASTA_MADELEINEDELBREL.mp3

Tíscar Espigares és doctora en ciències per la Universitat Autònoma de Madrid i professora titular d'ecologia a la Universitat d'Alcalà.

És la responsable de la Comunitat de Sant'Egidio Espanya, que a Madrid té el seu centre a l'església de Nuestra Señora de las Maravillas, al barri de Malasaña, on la comunitat es reuneix quotidianament per la pregària i l'eucaristia, d'on neixen múltiples iniciatives solidàries amb infants, ancians, refugiats, persones sense llar i en favor dels drets humans. Tíscar va coordinar la Trobada Interreligiosa d'Oració per la Pau en l'Esperit d'Assís que es va celebrar a Madrid el setembre de 2019.

Va aportar els seus coneixements sobre Madeleine Delbrêl en una jornada que van celebrar els companys de l'ACO de Madrid.

A black and white portrait of Madeleine Delbrêl, a woman with short, dark hair, smiling slightly. She is wearing a dark, high-collared garment with a small, light-colored cross-shaped brooch on the left side of her chest. The background is a plain, light-colored wall.

**Madeleine Delbrêl (1904-1964).
Aproximació biogràfica.**

Per Roser Solé

1. Biografia.

Alguns trets de la seva personalitat

Com passa amb algunes altres dones, a Madeleine Delbr el  s difícil encaixar-la en qualsevol de les categories socioreligioses que es coneixien en aquell moment. Vista en el seu moment històric, sembla un pou de contrasentits: seglar a ultrança, però vivint en grup (que podia semblar més o menys religiós); mística que no buscava per resar el silenci de les esglésies, sinó els llocs on hi havia els homes i dones que vivien en la pobresa, els llocs on residia la misèria humana: les escales del metro, els bars d'obrers, on anaven a parar els milers d'aturats i els sense sostre; all  vivia la presència de D u; cristiana, treballant sempre amb els comunistes (abans del Vaticà II!), i a la vegada lluitadora contra la ideologia comunista, al costat dels seus estimats companys i companyes comunistes; xerraire, però que busca el silenci interior, és a dir, una personalitat tan rica que escapa a qualsevol retrat convencional.

Intel·lectualment, podia portar un bon diàleg, però sempre disposada a escoltar. No donava lliçons.

Quan tractava un pobre, un ferit, un mutilat, o algú que havia patit una injustícia, se li eixamplaven les pupil·les, els ulls se li tornaven de color blau, gairebé negres, i tot el seu cos es contraia per a posar-se en marxa. Sempre estava disposada a acollir, escoltar, obrir camins d'esperança.

Va n ixer a Moissidan (Mussidan, en francès), Dordonya, el 24 d'octubre de 1904. Va ser filla única. I va ser batejada, perquè la família de la seva mare era catòlica, encara que no practicant. El pare, en canvi, era ateu militant, de fortes conviccions polítiques d'esquerres, que no va voler que la seva filla an s a cap escola perquè creia que empraven uns mètodes rígids o intransigents, que feien aprendre les coses de memòria i no ensenyaven a pensar. Per aix  la seva educació sempre va estar

en mans de professors molt liberals i excel·lents que controlava el propi pare. De tot plegat, en va resultar una educació més aviat “anàrquica”.

2. L'ambient religiós de la seva infància

Respecte a l'educació religiosa, a casa seva ni se'n parlava. Déu no hi era mai anomenat. Ella mateixa diu "en la meva infantesa rarament hi va haver algun signe religiós". Recordem que l'any 1905 (ella va néixer el 1904) França es va convertir en un estat laic. Els edificis religiosos van ser confiscats per l'Estat i els bisbes i els capellans van deixar de ser considerats com a personatges oficials, i des d'aleshores ja no van ser retribuïts per l'Estat. Es desencadenà un fort anticlericalisme i el pare de Madeleine estava encantat amb les noves lleis que frenaven el desenvolupament normal del catolicisme establert. Menyspreava obertament la hipocresia religiosa, es reia amb sarcasme de l'estúpida resignació pietosa dels catòlics davant del sofriment, mentre esperaven la recompensa al Paradís. Criticava amb duresa les "rates de sagristia", etc. Per tant, si Madeleine va tenir algun coneixement religiós no li va venir pas de la família. Quan tenia uns 10 anys, un mossèn del poble la va instruir sobre alguns principis rudimentaris de la religió. El pare el va deixar fer perquè deia que una mica de coneixements de les històries de la Bíblia no li podien fer cap mal. Amb la condició, però, que no li parlés de res més. Ara bé, ella va voler anar més lluny i preparar-se per a fer la primera comunió. I la va fer, però per tossuderia, per veure si podia més que son pare. Va guanyar, però amb una victòria ben pobre, perquè el pare es va voler assegurar bé que aquella primera comunió fos també l'última. I així va ser durant un bon temps.

Aquest home antireligiós, socialment i humanament estava molt compromès amb els refugiats i ferits que arribaven a la seva estació -treballava a la companyia de ferrocarrils. Eren els anys de la Gran Guerra, la Primera Guerra Mundial. Mai li va fer por prendre decisions en favor dels qui patien, encara que no li correspongués a ell de prendre-les, i encara que s'enfrontés amb tot el comandament militar. És a dir, que Madeleine va viure a casa seva l'ajuda a les persones necessitades encara que fos

contra les lleis establertes, contra el sentit comú i contra els que sempre tenen por. Una escola de vida que li seria de molta utilitat.

3. Trasllat a París

El 1916 el seu pare va ser traslladat a París. Un viatge que va suposar un gir radical en la vida de Madeleine. Va deixar de ser nena, tenia 12 anys. Va entrar en un magnífic ambient intel·lectual, gràcies a les vetllades literàries que organitzava el seu pare, en les quals es produïen fortes discussions i ella ja hi prenia part d'una manera activa. Sempre havia de discutir de tot. Els amics del seu pare, generalment persones agnòstiques o atees, van anar modelant, com ella mateixa diu, la seva intel·ligència.

Va tenir una professora particular molt liberal i lliure, que li havia ensenyat a “aprendre a aprendre” per ella mateixa; que anava vestida a l'últim crit de la moda, que cridava l'atenció per allà on passava i que també va ajudar Madeleine a alliberar-se de les cotilles físiques que oprimien el cos i de les cotilles espirituals que ofegaven l'ànima, i es va anar fent una dona desinhibida. Aquella joveneta va aprendre a mostrar-se en tot el seu esplendor, com diu ella mateixa.

Als 16 anys va començar els estudis de filosofia a la Sorbona. També va descobrir com la fascinava la vida de París, “la ciutat de la llum”. París era la capital cultural del món, amb totes les tendències en l'art i en la filosofia. Va poder descobrir per ella mateixa tota la riquesa del món de l'art, el de les festes i el dels balls, com qualsevol jove de la seva edat. Però el que en realitat la preocupava eren els temes de la “mort” i de l’“absurd”, temes típics de l'existencialisme que ja anava despuntant en aquell període d'entreguerres. Per què viure si ens matàvem per un no res? Sota la influència de la seva mare, va viure intensament la Belle Époque, amb tot el que comportava d'amor a la vida, encara que viure fos un absurd. Es va entusiasmar amb totes les formes de l'art, en especial la música i la dansa. Coneixia molt bé els cafès dels voltants de Saint-Germain: Les Deux Magots i el Café de Flore. Adorava Joséphine Baker, i les seves amigues li deien, per riure, que la podria acompanyar al Folies Bergère... Va viure intensament aquella època. Tothom deia que tenia un aire d'Édith Piaf, i ella l'anomenava la seva ànima germana.

I també és l'època en què un dels temes més de moda entre els estudiants era “la mort de Déu”, Déu “era incompatible amb una raó sana”. La crítica dels “filòsofs de la sospita” anava prenent cos en el pensament i la vida dels nois i noies de la universitat. En aquest ambient de forta influència racionalista, Madeleine creia “en la Intel·ligència amb I majúscula”; per a ella, la ciència suprema de l'home és la de saber-se mortal. És a dir, que es mou dialècticament entre l'existencialisme vital i el racionalisme crític.

4. Un canvi radical: anys de conversió (1924-1952)

Atea en la seva joventut, va conèixer en una festa Jean Maydiou. Aquesta trobada va suposar un punt d'inflexió en la seva vida. Se'n va mig enamorar, devien sortir prop d'un any, però ell no tenia cap intenció de casar-s'hi, i sense advertir-la de res ni mostrar-li unes altres inclinacions, va entrar al noviciat dels dominics. Aquesta situació la va portar encara més a reflexionar sobre l'absurd de la vida. Buscava alguna cosa més i, potser per mimetisme, va decidir pregar. Ho explica d'aquesta manera: "Vaig decidir pregar. Pregant, vaig creure que Déu em va trobar [...]; a partir d'aquell moment, Déu va esdevenir com quelcom molt important, més que cap altra cosa, més que tota vida, àdhuc la nostra vida". Tenia 20 anys. I es va convertir amb la voluntat de viure en tota la seva profunditat el compromís amb l'Evangeli.

Va conèixer el pare Jacques Lorenzo, consiliari dels *scouts* de París, que la va conduir en el coneixement de l'Evangeli, i ella mateixa va entrar a l'escoltisme. A poc a poc, amb algunes amigues comencen a pensar en un projecte de vida comunitària, amb la intenció de posar-se al servei de la societat i de donar a conèixer el missatge de Jesús. I es van instal·lar a Ivry, un suburbi proper a París, una ciutat obrera que es considerava la capital del comunisme francès d'aquella època.

5. L'elecció d'Ivry com a lloc del compromís

El 15 d'octubre de 1933, amb dues amigues més, Hélène Manuel i Suzanne Lacloche, es van instal·lar en aquesta ciutat per fer-se càrrec del Centre d'Acció Social de la parròquia. Al cap de dos anys es van traslladar a un local més gran que els permetés independitzar-se de la parròquia i restar més lliures per al servei de tothom. Mentrestant havien descobert dues coses: per una banda, la misèria humana de les persones d'aquell barri i, per l'altra, la gran indiferència religiosa en els obrers d'Ivry. La forta crisi econòmica del moment l'empeny a lluitar contra la injustícia i aviat es compromet en la lluita contra l'atur i els sense sostre, al costat dels comunistes. Davant d'algunes crítiques va respondre que "l'Evangeli no diu pas: estimaràs el teu proïme, excepte els comunistes". Així començarà el seu compromís social, polític i religiós.

Aquí aniran descobrint el que significa l'espiritualitat de l'encarnació; una mena d'itinerari fascinant, al marge de convencionalismes i d'etiquetes. La primera qüestió estava en el com havien de viure. No eren religioses i corrien el risc de ser incompreses, però van decidir tirar endavant aquella petita comunitat, de moment amb una nova forma de vida, diguem-ne contemplativa. Ningú no entenia que no fossin monges i davant les crítiques contestaven que l'amor era l'única Regla de vida, estimar Déu, i a Déu només se l'estima a través dels altres.

Arribades a Ivry, es van posar a buscar feina. Hi havia unes 340 fàbriques que treballaven l'acer amb totes les petites indústries que generaven. En total ocupaven uns 45.000 obrers i obreres, amb salaris de misèria i amb jornades de 12 hores de treball i amb tantes injustícies socials que a Madeleine li semblava que estava davant d'una pel·lícula de terror. La majoria de propietaris eren catòlics que havien contribuït amb enormes sumes a la construcció d'algunes esglésies noves. Ella mateixa diu que estava estupefacta...

A poc a poc van abandonar totes aquelles pràctiques que les separaven del seu món normal i que feien olor de “bones germanes”. Per exemple, parlar baixet, guardar silenci si estaven soles..., totes aquelles pràctiques religioses que no tenien cap sentit enmig de tota aquella gent. Ara farien com tothom: cridar a les manifestacions contra la policia que maltractava els manifestants.

I com que va veure que no estava prou preparada per a tot allò que volia fer, es va posar a estudiar per a assistenta social, des de l'òptica de la sociologia, la psicologia i la medicina social. Al cap de tres anys va haver de presentar el treball per passar l'examen final i, cosa que ningú no esperava, el va fer sobre “les conseqüències socials del restrenyiment”, cosa que ens fa veure també una mica del seu sentit de l'humor...

6. Una mística per al segle XX

Quan en altres indrets hem parlat de mística, sempre hem afirmat que ens movem en l'àmbit d'una mística dels **ulls oberts**. Uns ulls oberts allà on es fa necessària l'ajuda econòmica, espiritual, social o simplement d'acompanyament, ajuda humana en definitiva, sense oblidar, però, que l'acció ha d'estar fortament arrelada en la contemplació (només cal recordar la quantitat de noms que ja coneixem).

El seu pensament sobre l'espiritualitat laica es reflecteix en tots els escrits i conferències i en el rerefons de qualsevol dels seus llibres i opuscles. Contínuament repeteix que, segons la seva opinió, Déu es revela en la vida quotidiana, allà on està cada persona, allà on Déu ens ha posat, és a dir, al carrer. Per això és una mestra de l'oració per a la gent treballadora, que sempre ha de córrer amunt i avall:

“Hem d'aprendre a estar a soles amb Déu cada vegada que la vida o la jornada ens reserva una pausa i no malgastar-la: al metro, en un cafè, en un comerç, esperant el bus, a la cuina...” Tota ocasió és bona per a estimar, per això pot escriure “La litúrgia dels sense ofici”, on subratlla el poder de la pregària i de l'amor en qualsevol lloc i circumstància. Aquests punts que es van repetint són:

- La solitud en la ciutat i el carrer com el lloc de la santedat

“Per nosaltres, gent del carrer, sembla que la solitud no és pas l'absència de gent, sinó la presència de Déu. Perquè nosaltres trobem en l'amor una ocupació suficient i no tenim temps de classificar el que pertany a la pregària o el que pertany a l'acció. La pregària és l'acció i l'acció és la pregària”.

“Enmig del brogit del carrer, de la pluja, o de la claror de la lluna, ens creuem amb la gent, els sentirem parlar de menjar, de diners, de bestretes, de por, de plets, però mai o gairebé mai d'allò que és el nostre amor”. “En els nostres pobles no hi ha oasis, no hi ha

espais aïllats, però l'amor hi estén els seus tentacles invisibles que saben trobar les ànimes que no volen tancar-se en una cuirassa d'or o de ciment”.

Estan obertes al que es puguin trobar. I troben la misèria. Ja pensaven que tindrien la pobresa molt a prop, però amb el que no comptaven era amb descobrir una humanitat desposseïda de la seva dignitat, amb uns horaris i unes condicions de treball que traspassaven els límits del que es pot suportar. No era només el treball, perquè quan s'acabava, homes i dones tornaven a unes cases lúgubres, fredes i plenes d'humitat, on ni tan sols hi cabien físicament, totalment insalubres. No eren lloc de descans. No hi havia solitud, el que hi havia era massa soledats. Una misèria que feia mal.

- En el silenci interior es capta el que passa fora

Veien que ningú no ajudava ningú que no fos de la seva banda, credo o partit. Els cristians s'ajudaven entre ells, i els comunistes feien exactament el mateix. Però elles tenien molt clar que estimar Déu era el mateix que estimar l'altre. I tenen molt clar que no l'han escollit l'altre, sinó que se l'han trobat. És allà. La realitat que se'ls hi va imposar és la del comunisme viu, combatiu, ateu militant. Però a poc a poc va descobrint que més enllà de l'“isme” hi ha els homes i les dones comunistes, i aprèn a conèixer-los des del seu treball d'assistenta social a l'Ajuntament.

No hi ha convent ni monestir, no hi ha “fugida del món”. Queda clar que la vida quotidiana, el carrer, el barri on vivim, el món, amb l'escombra i la rentadora, entre les olles i els coberts, amb la màquina d'escriure, avui l'ordinador, és el lloc de la nostra santedat.

Però, com mantenir-se d'una manera ferma, en la seva situació de creient, enmig d'una societat que va per uns altres camins? Per la pregària, la pregària és totalment necessària per a mantenir-se fidel a Déu.

“Orar és el bé més gran que avui es pot donar al món. Si vas fins a la fi del món hi trobaràs el rastre de Déu. Si vas al fons de tu mateix, hi trobaràs Déu mateix”.

- Fidelitat a l'Església

El carrer no li va fer oblidar l'Església, amb una fidelitat sense reserves:

“Es tracta de viure una fe propera, acceptar d'aparèixer com a gent insòlita i original (com ho eren els primers cristians o els cristians d'aquesta època que treballaven amb els comunistes)”. “...la fe no és emocionar-se davant la desgràcia i la infelicitat del món. Podem donar testimoni de la nostra bondat i de la nostra tendresa, cosa imprescindible, però insuficient. Si volem ser deixebles de Crist, la nostra referència a l'Evangelí i a l'Església és un mateix fet. Jesús s'identifica amb l'home que passa fam, però també s'identifica amb tal bisbe, amb tal capellà, o amb el papa, com el més petit de tots els batejats”.

Una afirmació que no li farà tremolar el pols a l'hora de ser crítica, ni li farà resar més rosaris, perquè “salvar el món no és donar-li la felicitat. És donar-li sentit a les seves penes, i donar-li una alegria que ningú no li pugui arrabassar. Hem de lluitar contra les misèries i les desgràcies, que Crist s'ha pres seriosament, per ser jutjats l'últim dia segons el que hàgim ajudat...”, i per això mateix es lamenta durament diverses vegades i es pregunta sobre el silenci dels responsables de l'Església. En lloc d'estimar els altres i de posar-se al seu servei, la majoria de bisbes i capellans semblen estranyament distants i indiferents davant el conflicte que oposa els rics i els pobres. Madeleine és testimoni de l'abisme que separa l'Església del món real, i d'aquí ve la seva inquietud. Diu que mai, tant com ara, ha comprès que les bones intencions i la caritat idealitzada estan molt lluny del veritable amor.

...i un seriós compromís amb els comunistes

Cada dia se sent més impressionada per la sinceritat, la generositat i la profunditat dels comunistes d'Ivry, i per això treballa al seu costat per posar en pràctica els valors de "Libertat, Igualtat i Fraternitat". I això ho han de fer tots els homes i dones, de qualsevol ideologia. Per això, catòlics i comunistes, deixant aquell individualisme que he dit abans, van treballar junts. Tothom, de qualsevol ideologia, estava invitat a treballar en favor dels aturats. Tothom s'hi va posar de valent i es va obrir un camí d'esperança per als pobres i per a la classe obrera. En tres mesos, es va aconseguir un descans pagat, la setmana de 40 hores i el dret a un arbitratge imparcial en cas de conflictes amb els patrons.

Fixem-nos que la mística ens ha portat al compromís social i polític. El mateix que hauria passat si haguéssim parlat, per exemple, del místic i diplomàtic suec Dag Hammarskjöld, casualment nascut l'any 1905, mort en un accident d'aviació, l'any 1961, quan buscava una solució a la crisi del Congo. O també d'altres homes i dones de l'època, representants de la mística cristiana en la més perfecta secularitat i compromís.

7. Segona Guerra Mundial

Quan Hitler envaeix França, els dirigents comunistes passen a la resistència i com que ella no era del partit, la direcció dels Serveis Socials la desplaça a l'Estació del Nord per allotjar i alimentar les immenses onades de refugiats que anaven arribant i així pren part molt activa en la lluita antinazi. D'aquí, la van enviar a l'estació d'Austerlitz. Sabia organitzar bé les masses, ho va aprendre del seu pare. Raspail es va convertir en refugi de les víctimes dels bombardeigs i van haver de fer tota mena de tasques. Tot el poble hi estava abocat, sobretot les dones. I per elles va escriure un fulletó de 60 pàgines titulat **La Dona i la Casa**, per a aprendre el més urgent que ha de fer una dona en temps de guerra. La capacitat de les dones de donar resposta immediata als problemes que s'anaven presentant va ser tan gran que Madeleine, rient, ho explica d'aquesta manera: "Criden un grup d'homes i dones a organitzar una situació determinada. La directora acompanya tothom a una gran habitació on hi ha una taula amb un mapa i un gran finestral des d'on es veu el panorama: ple de gent desesperada. El grup es divideix de seguida en dos: les dones a la finestra, els homes al mapa. Queda clar que *la vida és la gran mestra de la dona. Els llibres són bons... si s'adapten a la realitat de la vida*. Aquesta complicada vida *els homes la voldrien comprendre, i explicar-la a partir de tal o qual doctrina (...)*. *La nostra filosofia, en canvi, és la de la imatge real*. S'ha de menjar i calen diners, doncs no fem els grans plans nacionals, posem un taller de reciclatge de roba". L'èxit va ser tan gran que va impressionar les autoritats de París i en van estendre la seva pràctica.

- Escriptora en temps de guerra

Mentrestant, i partint de l'experiència, va escriure un llibret de 192 pàgines: **Veillée d'armes**, per ajudar a organitzar els serveis socials amb el mínim de despeses i el màxim de rendiment, o també com anar a visitar les famílies més pobres, sense posicions humiliants.

- Valora enormement el treball col·lectiu: “Crec que una excel·lent idea trobada per una sola persona val mil vegades **menys** que una idea banal en la qual molta gent hi ha participat. Precisament per això, unes o altres poden adonar-se dels errors, i si cal canviar d'estratègies, etc.”. I en posa molts exemples a partir de la seva experiència. Amb aquesta pedagogia pot organitzar tots els grups de voluntaris que es presten a ajudar.
- Davant d'una petició de l'Administració escriu **Le Mal social; une société inhumaine à l'Homme**. Tot un crit d'alarma i una exigència a les autoritats perquè posin en marxa la seva capacitat d'imaginació i creativitat. I ella continuarà compromesa a lluitar per l'eliminació de les condicions inhumanes en què la gent viu, i així puguin recuperar una vida de qualitat i digna, sobretot en els moments tan tràgics que estan vivint.
- El que anava pensant sobre els serveis, la fe cristiana, els dubtes, els moments de descoratjament, o el compromís ho escrivia posant-ho en boca d'un personatge, **Alcide**, que explicava les seves aventures, però que en realitat eren les d'ella. Els consells i les reflexions anaven sortint d'aquesta manera:
- Quan Alcide pujava les escales del metro es deia: “Per a qui busca Déu com Moisès, una escala pot ser el Sinaï”.
- Si li molestava que hi hagués molta gent: “Si tu estimes el desert, no oblidis que Déu prefereix els homes”.
- Enfront de discussions que sentia al carrer: “Pregar no és ser intel·ligent, és ser allà”.
- En moments d'obscuritat de l'esperit: “Déu té prou esperit, a tu et pot faltar; però ell no té neuràlgies i les teves li poden servir”. Un intercanvi.

- “No facis dels teus nervis el baròmetre de la casa”.
- “Si tu dius al teu germà: t’ajudaré a portar els teus paquets, estarà molt content. Però si tu li dius: Jo et prenc al meu càrrec, ell n’estarà molt menys, de content”.
- Quan Alcide volia trobar Déu: “Si tu vas al final del món, hi trobaràs la imatge de Déu; si tu vas al fons de tu mateix hi trobaràs Déu mateix”.
- “Si el Senyor viu en tu, arreu trobaràs el teu lloc on viure, i el lloc de la pregària”.

En aquest ambient, amb aquest aire obert a Déu i a les necessitats reals dels homes i les dones que l’envolten i que coneix bé, comença a escriure ***Missioneres sense vaixell***. Aquí explica que tots els cristians i cristianes són sempre i arreu missioners, i que no hi ha necessitat de salpar per anar als extrems del món, només s’ha de travessar el carrer. Aquesta idea va donar llum a la “Missió de França”, als capellans obrers, fundada pels cardenals i bisbes de l’Assemblea francesa el juliol de 1941. La formació d’aquests capellans obrers es va posar en mans de Madeleine Delbrêl.

Finalment, la **guerra es va acabar**. Va anar a veure el responsable dels comunistes a l’Ajuntament per a oferir els seus serveis, si és que els volien. La resposta de Gosnat, alcalde adjunt, va ser que tenien necessitat de la seva manera de treballar perquè era “la dona amb més coratge” que mai havia conegut. Van formar un comitè d’ajuda social en què hi cabien comunistes, catòlics i diferents associacions humanitàries i capellans de les tres parròquies d’Ivry, fet que va unir encara més catòlics i comunistes que ja feia anys que lluitaven colze a colze.

L’Ajuntament comunista va voler reconèixer el “treball heroic” de Madeleine durant els cinc anys de guerra concedint-li una medalla especial pel seu treball a la Resistència. Va declinar la invitació

amb cortesia, argumentant que només havia actuat per justícia. Va refusar la medalla cada vegada que la hi van oferir. L'única cosa que volia era el treball al costat de les persones. Ni figurar en llistes de partits, ni medalles de reconeixement.

8. Els anys de la postguerra. Actituds i fets que revelen la seva personalitat

- **La mort del cardenal Suhard, de París (1949).** Els funerals es van celebrar a Notre-Dame i la Madeleine hi va voler anar. Les portes estaven tancades i no deixaven entrar ningú. La plaça estava plena de gom a gom. Es va indignar de tal manera que va escriure un article, precisament per a un diari cristià, que va titular “El poble de París va a l’enterrament del seu pare”..., però es va trobar les portes tancades. Només es podia entrar a la catedral per invitació. Acabava l’article dient: “aquells que no eren creients van acabar creient menys”.
- **Prohibició de treballar amb els comunistes.** El primer dia de juliol de 1949, el Sant Ofici va publicar un decret prohibint als catòlics tota col·laboració amb els comunistes. Madeleine va llegir amb atenció el text i va comprendre que, en gran part, estava escrit des de la por i la ignorància del que realment passava. Immediatament va escriure ***Bal de l’obéissance***. Entenia l’obediència com una dansa lleugera, i no com un pes que esclafa; es trobava atrapada entre la roca de Pere i la duresa del partit, però estava tan convençuda de la necessitat de col·laboració que va decidir no abandonar els projectes que ja havia començat. També va ajudar els capellans obrers que treballaven amb els comunistes. Això no ho entenia ni el mateix poble ni els periodistes que ironitzaven des de la premsa internacional, dient que els capellans havien canviat la Bíblia per Marx.
- **Petites o grans lluites en diversos fronts**

Pel camí de la veritat, va lluitar allà on veia la injustícia, sobretot quan aquesta era la causa del sofriment de molts homes i dones:

- ***alliberament del comunista català Miquel Grant.***

Durant dos anys va lluitar per l’alliberament del comunista català Miquel Grant, escapat d’Espanya per comunista, franc-tirador a

- la Resistència, perseguit pels nazis, injustament empresonat el 1949. Va arribar personalment fins al president de la República i no va parar fins al seu alliberament l'any 1951. Es va endur tota la família a casa, i com que necessitaven diners per a sostenir-se van muntar una petita indústria de torrons que va poder donar feina a força gent.
- L'any 1952 hi hagué la **vaga dels tramvies de Barcelona**. Hi havia empresonats “els 34 de Barcelona”. Sabia que en ser jutjats per un tribunal militar podien ser condemnats a la pena de mort i d'acord amb el Comitè que es va organitzar a Ivry, va escriure una carta oberta “als catòlics d'Espanya”. L'opinió pública internacional va pressionar de tal manera el govern de Franco que els van haver d'alliberar.
  - També el mateix any es va celebrar el 35è **Congrés Eucarístic Internacional a Barcelona**. Madeleine no podia dormir. A casa seva hi havia espanyols i catalans refugiats. Es feia un congrés eucarístic (amor) en un Estat en què es practicava la pena de mort. Doncs més pressions i una carta al cardenal Feltin i a l'episcopat francès perquè no hi participessin. Era important i necessari que l'Església es distanciés obertament d'un règim feixista. Però el congrés es desenvolupà enmig d'un silenci internacional.
  - **La Missió de França i els capellans obrers. Breu pelegrinatge a Roma**. Ja hem dit que en plena guerra es va fundar la “Missió de França”, més coneguda pels capellans obrers. Mort el cardenal Feltin, aquests capellans van tenir molta feina per ser acceptats per una jerarquia eclesial que s'espantava davant de qualsevol canvi que es produís. La moral d'aquells capellans estava per terra.

Davant d'aquesta situació i per a defensar els capellans obrers, Madeleine va pensar que el millor que podia fer era anar a Roma per fer una pregària de súplica al cor de l'Església. A tothom li va semblar bé, encara que no podien pagar el bitllet, però una brasilera li va regalar un número de la loteria que va sortir premiat. Durant onze hores no es va moure de la basílica. I ara ve l'anècdota:

Algú va notificar a un capellà francès, resident a Roma, la visita de Madeleine. Sense saber-ho ella, aquest capellà li va preparar una entrevista amb Pius XII. Va anar a l'estació a buscar-la, però com que ella anava vestida molt florejada i amb aires de turista, no la va reconèixer. No es van veure. Quan l'endemà va tornar a Ivry va saber que aquest mossèn li havia preparat una visita amb el papa, a la qual no va assistir.

Roma no parava d'argumentar que ambdós treballs (capellà i obrer) eren incompatibles. Madeleine, en canvi, segura de tot el contrari. Finalment, el 19 de setembre de 1953, el Vaticà va ordenar la supressió dels capellans obrers i el tancament del seminari de la "Missió de França". El desconcert i la decepció van ser grans. Estava convençuda que "les manifestacions d'incomprensió burocràtica, tristes i totalment estranyes només provenien de la ignorància de la situació". Va remoure cel i terra, però va ser inútil. Aquesta vegada li va costar molt no perdre la fe en una Església medieval i amb mentalitat legalista. El seu refugi va ser l'Evangelí. No podia confiar en l'ajuda de la seva parròquia ni dels cristians d'Ivry, massa tradicionalistes.

Volia arribar fins al papa i li van arreglar una audiència amb Pius XII, però parlaven llenguatges diferents. El papa no podia entendre la necessitat dels nous moviments a França. I li va repetir per tres vegades la paraula "apostatat", que ella entenia oposat a "missió" en el sentit que la vivien. No es van entendre...

Procés contra Ethel i Julius Rosenberg (1951), acusats de ser espies comunistes a favor de Rússia. Va intervenir en diferents comitès en contra de la pena de mort, pronuncià discursos en un estadi de París, va moure advocats perquè anessin a Roma. Els bons contactes amb el cardenal Montini els van conduir fins a Pius XII, aquest va intervenir dues vegades a la Casa Blanca en favor dels Rosenberg. Tot inútil, van morir a la cadira elèctrica el 19 de juny de 1953. Madeleine es passà la nit resant, esperant una veu. La veu que va sentir va ser la de l'anunci, per la ràdio, de l'execució. La va enfonsar.

Per la dècada dels 50 tampoc no s'escapà de les **crítiques directes del Vaticà**. Sempre recordant-li la prohibició de la col·laboració amb els comunistes. La prohibició va venir l'any 53. Es va retirar un temps per a escriure, tot procurant que els seus escrits no caiguessin en mans indiscretes, i tenia molta cura de no traspasar els límits oficialment permesos i sempre intentant fer comprendre els aspectes positius del diàleg. A penes l'entenia ningú dels catòlics. Fins i tot, un dia el capellà de la parròquia li negà la comunió. Es va tornar a posar a la fila i no se'n va anar fins haver combregat. Per por o per covardia mai no es va amagar darrere de res.

9. Els darrers anys de la seva vida...

A partir del anys 60 se la reclamava d'arreu a causa del seu poder d'oratòria, des dels grans fòrums de l'ONU, fins a petits grups de recés per parlar de l'Evangelí. Els seus biògrafs diuen que feia riure, perquè era baixa d'estatura, primeta i gairebé no arribava al micro i no se la veia. Sempre feia broma d'això i que els micros mai no funcionessin bé. No permetia que se la presentés com Mlle. Delbrèl, sinó com Madeleine, que era el seu nom. El tema dels seus discursos tant podia ser d'ordre social, de serveis, com d'ordre espiritual, o de comentari de l'Escriptura, perquè representaven la seva pròpia vida. Per exemple, llegia molt la Bíblia i la subratllava. Els punts de lectura que utilitzava eren imatges de Gandhi, Marie Curie, Charlie Chaplin i Martin Luther King, retalls de diaris, bitllets d'avió, trossets de papers d'embalatge d'una cooperativa. Tots aquests punts de lectura que no tenien cap valor aparent, per a ella eren "ícones de la humanitat", una veritable litúrgia de la vida. La vida a la Bíblia.

Quan Khrusxov va visitar França, la van invitar a posar la seva signatura a una carta de benvinguda. Ella, amb molta elegància, va declinar la invitació a causa de les seves ofensives antireligioses, sobretot per ser grolleres i poc intel·ligents.

Malgrat la gent que se li acostava, mai no va voler ser tutora de ningú, ni "directora espiritual" o consellera. Com que elles realment no tenien diners, quan se li adreçaven "persones sense un cèntim" (com ella els classificava), els enviava a algun ric i, rient, deia que era com una mena de "Robin dels Boscos". En aquests afers la va ajudar molt el gran novel·lista François Mauriac, que inclús li feia arribar xecs en blanc.

Encara va ajudar molt els comunistes polonesos i fins va acceptar una invitació per anar a Varsòvia (1962). Li va cridar l'atenció que "els joves, com a França, es malfiaven dels *ismes* quan *isme* significa *idea general*; el que els interessava era la *vida d'un home* (concret)". Allà va poder entendre el patiment etern. Polònia, un país que

va patir tres repartiments en un segle. Ara estava sota el domini totalitari de Rússia. Pensem en la quantitat d'empresonats i de morts.

A la tornada de Varsòvia, va rebre una invitació per a prendre part en una comissió sobre laics, com a **preparació del Vaticà II**. Aquesta comissió tenia per objecte treballar per transformar l'estructura piramidal de l'Església. Això la va entusiasmar, l'esperit universal de l'Església en favor d'un esperit més col·legial. Una Església com a "Poble de Déu". Malgrat tot, va sentir amb dolor l'absència gairebé total dels representants de països comunistes (recordem que les fronteres estaven tancades).

Quan el cardenal Montini, el 21 de juny de 1963, va ser elegit papa, ella va estar molt contenta ja que gràcies a ell va poder editar *Ciutat marxista, terra de missió*. Estava convençuda que entre el Concili i Pau VI l'Església experimentaria un gran canvi.

I va continuar optimista quan es va obrir la tercera sessió del Concili, compromesa amb els temes d'aquesta sessió: **L'apostolat dels laics**. Confiava en la visió més optimista del món per part del Concili i el realisme de Pau VI i, a la vegada, s'adonava que l'Església aniria molt lenta, massa, en l'evolució que havia de fer. Ho veia tan lluny!

Els treballs conciliars no l'apartaven del món. El 10 d'octubre de 1963 va assabentar-se per la ràdio de la mort d'Édith Piaf. I va anar a París a desfilars davant del seu fèretre. Ella l'anomenava la "seva ànima germana", sentia que compartien el mateix temperament apassionat, la recerca de l'absolut en l'amor i en la llibertat d'esperit. Inclús veia com una mena de signe que, l'endemà de la seva mort, coincidís amb el 30 aniversari de la seva arribada a Ivry. I ho van celebrar.

En els dos últims anys de la seva vida, va voler passar la vetlla de Nadal amb els seus amics comunistes. Potser no coneixien el que significava aquesta festa de l'encarnació de l'amor de Déu en Jesús, però igualment eren homes i dones que sabien estimar, viure amb

senzillesa, compartir amb els altres. S'hi sentia més a gust que no pas amb certs grups de cristians.

Al juliol de 1964, la revista catòlica *Pax Romana* li va demanar un article sobre allò que més estimava: “El diàleg amb els marxistes”. Coneixent la revista, va pensar que, ja d'entrada, hi hauria uns prejudicis que impedirien entendre el que ella hauria escrit. I va refusar l'oferta. I així va actuar sempre.

10. ...i els últims dies

El 6 d'octubre de 1964 va fer una reunió amb totes les membres del seu equip per parlar de com hauria d'anar l'any següent. Res de programa, simplement unes línies d'orientació: "Una existència on regni l'imprevist, el que no està reglamentat i una dependència del proïsme a llarga distància (aquells que ja es veuen des de lluny), una existència sense tabús, ferma, incanviable...".

Al cap d'uns dies, en acabar el treball, va obrir la porta de la cambra d'una de les companyes i li va dir que sentia una impressió estranya, que per primera vegada estava al corrent del seu treball i, de fet, van comprovar que a l'agenda no se li va trobar anotada cap entrevista per al dia 15.

El 13 d'octubre, havent dinat, es va retirar, com feia sempre, a la seva taula de treball. A mitja tarda, una companya la va trobar estirada al peu de la taula. Aquest mateix dia, a l'aula conciliar, un laic, el president de la JOC Internacional, va prendre la paraula per primera vegada davant de tota l'Església i ho va fer en nom de tots els treballadors i treballadores cristians que vivien i lluitaven a les fàbriques i als barris obrers de les grans ciutats. Va tenir un enterrament senzill.

- El 1970 la Medalla de la Resistència, que tantes vegades havia refusat, va ser enviada oficialment a l'equip de Raspail.
- Al 1993 es va iniciar la causa de la seva beatificació.
- A Moissidan se li va dedicar un carrer.

I per acabar, si Madeleine va deixar alguna cosa en herència no va ser ni un nou moviment ni un nou sistema d'espiritualitat, sinó l'exemple d'una integritat indestructible de la seva vida i de la rara qualitat del seu amor. L'única conclusió que se'n pot treure és que

la seva vida va emanar del misteri mateix de l'amor de Crist i que ella es va fer, es va modelar, al voltant d'aquest misteri. Veia en ell l'amor únic, font de tota creativitat, irreductible a qualsevol sistema i desbordant totes les fronteres. I el seu darrer avís: que siguem totalment lliures!

Bibliografía mínima

Madeleine Delbrêl,

- *Nosotros, gente común y corriente*, Ed. Lumen, Buenos Aires, 2008
- *Nosotros, gente de la calle*, Estela, Barcelona, 1971 – Exhaustit
- *Las comunidades según el Evangelio*, PPC, (?)
- *La alegría de creer*, Sal Terrae, 1998 – És possible que encara es trobi
- *La joie de croire*, Éditions du Sueil, Paris, 2004
- *Oeuvres complètes*, que apareixen sota el títol genèric de “Poète, assistante sociale et mystique” (1904-1964)

Estudis:

- Mann, Charles F., *Madeleine Delbrêl, une vie sans frontières*, Desclée de Brouwer, Paris, 2000 (3a.)
- Masson, Robert, *Madeleine Delbrêl, Il suffirait de croire*, Éd. Parole et Silence, Paris, 2005

A black and white photograph of an elderly woman, Roser Sol·lé Besteiro, sitting at a desk and writing in a notebook. She is wearing a dark, textured sweater and has her hair pulled back. Her eyes are focused on the page. In the foreground, a pair of glasses rests on the desk. The background is filled with various photographs and documents pinned to a wall, suggesting a workspace or a place of research. The lighting is soft, highlighting her face and the texture of her sweater.

**Delbrêl,
Evangeli encarnat.**

Per Tíscar Espigares

Madeleine Delbrél és un d'aquests personatges que no deixa indiferent a ningú, conèixer-la provoca interrogants, qüestiona l'autenticitat de la nostra vida cristiana. La seva vida transcorre a França, entre els anys 1904 i 1964, durant un dels períodes més convulsos del segle XX; és testimoni de dues guerres mundials i coneix l'apogeu del comunisme, que s'obria camí enmig d'una classe obrera sumida en condicions miserables. La seva mort té lloc mentre a Roma es desenvolupava la tercera sessió del Concili Vaticà II, l'esperit del qual –encara que no arribés a veure'l conclòs– coneixia bé i, de fet, ja havia viscut en el context de l'Església francesa tan dinàmica i avantguardista d'aquells anys.

La seva conversió és el fruit d'una cerca “provocada” pel testimoni de grans amics cristians que la van fer “dubtar” de la inexistència categòrica de Déu: “Si volia ser sincera, ja que Déu ja no era rigorosament impossible, no havia de ser tractat com una cosa segurament inexistent. Vaig escollir el que em semblava que podia expressar millor el meu canvi de perspectiva: vaig decidir resar”¹. Poques setmanes abans de la seva mort, compartint amb un grup d'estudiants el seu itinerari espiritual, va confessar, referint-se a la seva conversió ocorreguda el març de 1924: “Vaig estar i segueixo estant enlluernada per Déu”¹. Des de llavors, el timó que va dirigir completament el rumb de la vida de Madeleine va ser aquest enlluernament. En paraules seves: “Tenir una fe viva és ser enecat per ella per ser guiat per ella”². És a dir, la fe és per a ella una llum tan forta que condueix “a cegues”, que requereix una obediència confiada, un deixar-se portar per Déu que Madeleine compara amb un ball en mans de la Providència: “Per a ser bon ballador, amb tu com amb qualsevol altre, no cal saber on ens duu el ball. Només deixar-se portar, estar alegre, ser lleuger...”³

Si per al poeta i místic italià Divo Barsotti, “la poesia expressa la gratuïtat de la vida, que tot és miracle”⁴, podem afirmar que Madeleine aconsegueix transmetre amb la seva ploma aquest estupor davant la grandesa de Déu que altres només aconseguim sentir a l'ànima però difícilment podríem expressar amb paraules.

Les dècades que ens separen de l'època de Madeleine han estat com una travessia entre dos mons ben diferents: des del món d'allò que és col·lectiu i de les ideologies d'aleshores al món individualista i mercantilitzat d'avui. Madeleine va conèixer de primera mà la misèria de la classe obrera de la perifèria de París en temps de crisi econòmica per la Gran Depressió i la postguerra, la misèria d'un proletariat que sentia el partit comunista més a prop dels seus problemes que no pas l'Església. Es podria dir que el proletariat de llavors s'ha convertit en el precariat⁵ d'avui: quantes vides precàries sense expectatives, sense oportunitats, masses d'indignats que han perdut la confiança en les institucions, en la política i en molts casos també en l'Església. Situacions no tan diferents com en aparença podria semblar...

Com a treballadora social a Ivry, a la perifèria de París, Madeleine va treballar braç a braç amb els comunistes, a qui ella considerava “el nostre proïsme”, i amb molta lucidesa afirmava que “el comunisme en si no és actual” però que “un perill més gran s'acosta a l'Església sense fer soroll. El perill d'un temps, d'un món, on Déu ja no serà negat, ni expulsat ni exclòs, sinó que serà inconcebible”¹.

Aquest presagi sembla que s'ha confirmat: si a la societat ideologitzada de Madeleine Déu era una cosa impossible, en el nostre temps consumista, en què gairebé tot és descartable i reemplaçable, Déu resulta per a molts una cosa prescindible. En el fons, no ens hem acostumat tots una mica a “prescindir” de Déu en la nostra vida?

Avui són temps d'incertesa per a tothom, i per a molts són, a més, temps de desesperança. És molt trist trobar molts joves, rics d'anys davant seu i alhora mancats d'esperança. Aquest any un alumne m'ha escrit com a comentari a la seva fitxa personal: “Cal buscar un lloc millor entre tanta desídia i desesperança”. El 1938 Madeleine va escriure: “Quan el que provoca pietat troba la pietat, llavors hi ha espai per a l'esperança. El nostre temps es presenta de vegades com un temps sense esperança, perquè és un temps sense pietat”⁶. No deu ser pas que el nostre temps actual està mancat d'esperança

perquè està mancat de pietat? Més de 70 anys separen les paraules de Madeleine de les d'aquest jove universitari, però encara avui el testimoni d'aquesta dona és vàlid per a ajudar-nos a trobar aquest "lloc millor".

Més que una biografia de Madeleine, pretenem posar en relleu alguns dels pilars fonamentals de la seva vida cristiana, perquè Madeleine no ofereix fórmules ni receptes per a aplicar, que, d'altra banda, serien caduques, ja que la fe es viu "en cada *aquí* de la terra i en cada *ara* del temps"⁷. El que sí que ens ofereix és una manera lluminosa, atractiva i esperançadora de SER cristians en el món.

L'ELECCIÓ DE LA PERIFÈRIA

Inspirades en l'experiència de Carles de Foucauld, presència cristiana entregada, enterrada i vessada feia pocs anys al desert d'Algèria, com el gra de blat, Madeleine i les primeres companyes prenen la decisió d'establir-se al "desert" de misèria humana d'Ivry: "Sí. Nosaltres tenim el nostre desert al qual ens condueix l'amor. El mateix esperit que guia els missioners d'hàbits blancs als seus deserts ens condueix de vegades, tremolosos, a les escales sobrecarregades, al metro, als carrers capvesprals... I pregar, pregar com es resa enmig d'altres deserts; pregar per tota aquesta gent, tan a prop nostre, tan a prop de Déu. Desert de masses, desert de l'amor"².

El grup acabarà dient-se *La Charité de Jésus*. La intuïció de Madeleine és que cal acostar-se a la gent per acostar Déu a la gent: "L'essencial d'aquesta vida, la noció de ser i l'alegria és ser en el món, amagar-se enmig d'aquest món. Ser una parcel·la d'humanitat, lliurada, oferta i desinstal·lada. Ser illots de residència divina. Fer un lloc per a Déu. Creure de part del món, esperar per al món i estimar per al món".

Madeleine contempla la realitat de la vida en aquest barri obrer amb una mirada carregada d'una sensibilitat molt més refinada que la d'una mera treballadora social: "Les cases de ciutat són cases

urbanes, no cases humanes. Les cases de ciutat els suspenen [els homes] entre el cel i la terra en tuguris superposats, combinats en aquestes gegantines prestatgeries humanes que són els blocs de veïns. (...) La ciutat és concentració humana, és la llei de la vida uniforme. La ciutat és el lloc del soroll, i en aquests veïnats les discussions o les festes són obligatòriament compartides per tots els veïns. No s'està mai sol, excepte d'aquesta solitud asfixiant que deriva de l'egoisme circumdant"⁶. Aquestes paraules valen prou per a descriure també la solitud de la ciutat moderna, una condició cada cop més freqüent si tenim en compte que des de mitjan 2009 més de la meitat de la població mundial és urbana, i la tendència no fa més que augmentar⁹.

La seva visió de la professió de treballadora social estava fortament impregnada per un sentit familiar, femení, com d'una mare que es fa càrrec de tots els qui viuen a la 'ciutat-casa': "Davant aquesta solitud de les ciutats, la Residència, els serveis permanents, ofereixen la realitat d'una casa on hi ha algú que acull"⁶. A *Ville marxiste, terre de mission* escriu: "Hi ha un patiment obrer que a tot arreu es diu igual..., és una violència patida, una servitud, una pobresa, el pes d'un menyspreu. Reduir la seva desgràcia a crims d'ordre econòmic és desconèixer-la. Limitar-la en el temps és minimitzar-la; considerar-la un mal curable reserva cruels desil·lusions. Fer-ne una estimació com a fatal és creure fatal un ordre que no ho és"². Que potser no són paraules perfectament aplicables al precariat d'avui?

Aquest patiment no deixa indiferent Madeleine, la provoca; ella mai no acceptarà fer del pobre, o de l'obrer, una "categoria", sinó que sempre hi buscarà l'home, un rostre, la història que hi ha dins de cadascú: "Un crit nou. 'Qui crida?'. Responen: la 'classe obrera', el 'proletariat', la 'massa'. Nosaltres busquem l'home que crida. Ens assenyalen una idea general. Les idees no criden. El crit de la mort i el crit de l'amor no cessaran mai. Però sabem també que hi ha crits que es poden guarir, crits els responsables dels quals són els nostres actes o les nostres passivitats. Algú crida en la nit: podem dormir?"³.

Enmig del conglomerat humà d'Ivry, Madeleine ressalta el valor de cadascú; per a ella la perifèria no és un lloc marginal: “Les vides potser són banals, però cadascú és únic. És un pensament que em persegueix a les hores punta del metro, enmig de la multitud anònima i muda. Drames, espants, amors, dols, meravelles, corrupció. La veritable història és aquí”². Sí, les perifèries no són les “cunetes” de la història; ans al contrari, des de les perifèries és des d'on es comprèn millor la realitat.

Com deia Dietrich Bonhoeffer, pastor protestant contemporani de Madeleine, “queda una experiència de valor incomparable: hem après a veure els grans esdeveniments de la història del món des de baix, des de la perspectiva dels marginats, els sospitosos, els maltractats, els sense poder, els oprimits, els insultats, en suma, des de la perspectiva dels qui pateixen. (...) El patiment personal és una clau més útil, un principi més fecund que la bona sort personal, per a explorar el món”¹⁰.

Per a Madeleine, viure a la perifèria no és tancar-se en un petit racó del món; per a ella la clau per a estimar el món sencer és estimar profundament allò concret que ens envolta, cavar en profunditat: “És bo pensar que a través d'una petita arrel, molt circumscrita, les plantes estan unides a tota la terra. (...) Estar plenament allà on s'està, és el gran secret per a ser a tot arreu”¹. No s'arriba a comprendre el món generalitzant des d'una butaca, sinó endinsant-se al lloc on s'està. Des de la perifèria d'Ivry, Madeleine s'interessarà per grans qüestions del món com la pena de mort o la guerra.

El 1953, davant la pròxima execució d'una parella d'investigadors americans acusats de col·laborar amb l'URSS, declara: “Davant la desgràcia dels altres, el silenci mai no és neutral; callar equival a aprovar. Davant d'una execució, callar no vol dir estar en el dubte, sinó estar absolutament segurs que un home ha de morir. El dubte, fins i tot el més lleu, ha de parlar. Un dubte que roman mut fa de nosaltres uns mentiders. Mentir és considerar, encara que només sigui a un sol home, com aliè al nostre cor”¹. I el 1959, en plena

guerra d'Algèria, va a un acte de protesta: “Per als indiferents, la guerra d'Algèria és només la sang dels altres, la mort dels altres. Jo hi vaig per no dormir sobre la desgràcia del veí, per impedir que els altres dormin com dormiria jo”¹. Són perfectament vàlides les seves paraules davant la indiferència actual amb el drama dels refugiats o de tantes guerres oblidades, aquesta “globalització de la indiferència” que tant condemna el papa Francesc.

Ahir potser la perifèria era fonamentalment geogràfica, avui és més aviat una perifèria existencial que ha inundat totes les geografies. En el fons, tots ens hem tornat més perifèrics i irrellevants en el context d'una globalització dominada per una economia sense cara. Sens dubte, avui igual que ahir, la perifèria continua sent la vocació del cristià, com el papa Francesc afirma a l'*Evangelii gaudium*: “Cada cristià i cada comunitat discernirà quin és el camí que el Senyor li demana, però tots som convidats a acceptar aquesta crida: sortir de la pròpia comoditat i atrevir-se a arribar a totes les perifèries que necessiten la llum de l'Evangelí” (EG 20).

EL CARRER, ESPAI PER A LA SANTEDAT

Madeleine se sent abans que res ‘enviada’, enviada per a unir el seu destí al de la gent senzilla que va i ve enmig del bullici, enmig de la multitud que es mou per la ciutat: “Comença un altre dia. Jesús vol viure'l en mi. No està tancat. Amb mi és entre els homes d'avui. Jesús no ha deixat de ser enviat a tot arreu. Nosaltres no podem deixar de ser a cada instant els enviats de Déu al món. Jesús no deixa de ser enviat en nosaltres, al llarg d'aquest dia que comença, a tota la humanitat del nostre temps, de tots els temps, de la meua ciutat i del món sencer”⁷.

L'Evangelí que anava dins seu la urgia a sortir a trobar tots els petits. Ho explica així: “Hi ha llocs on bufa l'Esperit, però és un Esperit que bufa en tots els llocs. Hi ha persones que Déu pren i les col·loca a part. N'hi ha d'altres que deixa al peu del canó, que no retira del món. Són gent que fan una feina ordinària, tenen una llar corrent, o són solters corrents. Gent amb malalties i penes comunes. Casa seva

i els seus vestits són com els de tots, són les persones de la vida quotidiana. Aquells a qui un es troba en qualsevol carrer. Estimen la porta que s'obre al carrer. Nosaltres, gent del carrer, creiem amb totes les forces que aquest carrer, aquest món on Déu ens ha posat, és per a nosaltres el lloc de la nostra Santedat”¹. En aquestes paraules ressona amb força la declaració de la *Carta a Diognet*, un text antic escrit entre els segles II i III en què un cristià respon a la curiositat d'un pagà sobre la relació dels cristians amb el món: “Els cristians no es distingeixen dels altres homes ni per la nació, ni per la llengua ni pel vestit. Enlloc no habiten ciutats pròpies, ni se serveixen d'un idioma diferent ni adopten un gènere peculiar de vida. (...) Tota terra estranya és la seva pàtria; i tota pàtria els resulta estranya. (...) En una paraula, el que és l'ànima en el cos són els cristians en el món”¹¹.

No hi ha per a Madeleine i les seves companyes terra profana: “El Senyor ens ha cridat per vessar en nosaltres, per dir-ho així, el seu cor amb tot el que desitja per al món sencer d'avui i de demà. Però això estimant tendrament el que passa pels carrers al nostre costat”¹. Per aquest motiu, un cafè vell, una plaça, la cua per comprar el pa, un trajecte amb metro..., tots són llocs o situacions oportunes, “perquè el món no sempre és un obstacle per a pregar pel món. Si alguns l'han d'abandonar per trobar-lo i alçar-lo cap al cel, d'altres s'hi han de sumir per alçar-se, però amb el món, cap al mateix cel”⁷.

Madeleine encarna a la perfecció aquesta “Església en sortida” que el papa Francesc demana a l'*Evangelii gaudium*: “Fidel al model del Mestre, és vital que avui l'Església surti a anunciar l'Evangelium a tothom, en tots els llocs, en totes les ocasions, sense demores, sense fàstic i sense por” (EG 23). L'“Aneu” del Senyor consisteix per a ella “a transformar els entorns propers sense contacte en proximitats veritables amb un veritable proïsme, utilitzant els camins que el Senyor ens ha preparat”³, perquè “viure com a fills de Déu en Crist vol dir estar amb ell i parlar amb ell; vol dir pregar personalment, però vol dir estar sempre en família amb el món sencer, alhora que s'està en família amb Déu”¹.

ENCARNAR L'EVANGELI

Si haguéssim de resumir en dues paraules l'essencial de la vida de Madeleine, diríem: “Evangeli encarnat”. Madeleine sap bé que l'Evangeli no és un llibre més, és Paraula viva, és força que vivifica, recrea i renova totes les coses: “Quan tinguem el nostre Evangeli a les mans, hem de pensar que hi habita el Verb que vol fer-se carn en nosaltres, apoderar-se de nosaltres, perquè amb el seu cor, inserit en el nostre, amb el seu esperit unit al nostre esperit, reprenguem la seva vida en un altre lloc, en un altre temps, en una altra societat humana”⁷.

La Paraula de Déu no és una realitat atemporal, aliena a la vida dels homes. És viva i és eterna perquè parla en tots els temps, a tots els homes i en totes les situacions. “El nostre temps en el temps, el nostre lloc en el món, aquests homes enmig dels homes són per a nosaltres el rostre concret del poble amb qui Déu vol establir l'aliança”³. Sí, Déu té un missatge per a l'home o la dona concrets que s'encreuen amb nosaltres pel carrer: “Les paraules de Crist ‘no passen’, però ens estan dirigides personalment en una condició humana que sí que passa. La crida de Crist continua sent la mateixa per als cristians del món sencer i de tots els temps. Però cadascú és interpel·lat en el lloc i en el moment en què es troba, en la seva pròpia vida i en la seva pròpia pell”⁷.

Cal “connectar” la Paraula de Déu amb la realitat, amb “l'avui” de cada persona, amb el present. Per això cal estar en íntim contacte tant amb la Paraula de Déu com amb la vida concreta del món, de les persones. Com deia el teòleg protestant Karl Barth, “el teòleg ha de tenir en una mà la Bíblia i en l'altra el diari”. Per a Madeleine aquesta no és només feina de teòlegs, sinó de tots els qui volen encarnar la Paraula de Déu en el present: “Els esdeveniments només poden ser per a nosaltres signes de la voluntat de Déu si els posem en contacte amb la Paraula de Déu”⁷.

Aquesta seria la clau per descobrir els “signes dels temps” a través dels quals Déu ens parla en el moment present. Per al creient, el que passa en el món no només té interès de tipus informatiu: “Les notícies del món, sigui quina sigui la via per la qual ens arriben –premsa,

ràdio, relacions-, no han de ser per a nosaltres mers fets que hem de conèixer, una mena de cartells que troben en nosaltres un públic interessat i de vegades intel·ligent. Davant les notícies, hauríem de ser el que som a la finestreta de correus, en què veiem el revers dels sobres sabent que el nostre nom ha d'estar escrit en un o en diversos, que cada un pot ser un 'assumpte que ens concerneix' ”7.

Sí, al creient “li concerneix” el que passa al món, és el que Lorenzo Milani, sacerdot florentí també contemporani de Madeleine, volia expressar amb el lema *I care (m'importa)* penjat a la paret de l'escola de Barbiana on va dedicar els seus esforços a promoure els fills dels camperols italians que, perquè havien de treballar, no podien anar a escola¹³.

Ara bé, quin espai hi ha per a la Paraula de Déu al mig d'una vida atrafegada i difícil, dominada per horaris infernals? Quins són els moments o situacions propícies per a Madeleine i les seves companyes, que van decidir fer del carrer el seu monestir, el lloc de la seva santedat? És un problema molt actual de l'home contemporani, que corre de banda a banda i que es lamenta de no tenir temps ni per a un mateix ni per a la pregària. La resposta és en el silenci, però no es tracta d'un silenci estrictament exterior. Per a Madeleine, el silenci es fonamenta en aquesta expressió: “A Déu no se li treu la paraula”⁷. Deixem que ella ho expliqui: “De què ens serviria tancar-nos darrere uns murs que ens separessin del món, si tu no estaràs més present allà que en aquest estrèpit de màquines o en aquesta multitud de milers de rostres? Estar sol no és haver deixat enrere els homes, o haver-los abandonat; estar sol és saber que tu, Déu meu, ets gran, que només tu ets gran, i que no hi ha gaire diferència entre la immensitat dels grans de sorra i la immensitat de les vides humanes unides”⁷.

El silenci, per a Madeleine, no és tant absència de soroll com, sobretot, presència de Déu. No és “una serp que el més petit soroll fa fugir; és una àliga d'ales fortes que s'enlaira dominant sobre el brogit de la terra, dels homes i del vent”³. Per a assolir aquest silenci de vegades cal “perforar la vida”: “En les nostres vides sense superfície

i sense temps, en les nostres vides sense espai, no hi hem de buscar l'espai que abans reclamava la vida cristiana. Per a la pregària tenim racionat l'espai, i aquest espai que ens manca han de substituir-lo les perforacions. Siguem on siguem, allà hi ha Déu també”7. Perforar significaria trobar uns “respiradors capaços de restablir el nostre contacte amb Déu”7. Per a Madeleine aquests respiradors podien ser “els moments en què ens veiem obligats a esperar –ja sigui per pagar en una caixa, o perquè el telèfon quedi lliure, o perquè hi hagi lloc a l'autobús–, són moments de pregària preparats per a nosaltres, en la mesura que nosaltres estiguem preparats per a ells”7.

Madeleine recorda que “viure no requereix temps” i, atès que “l’Evangeli, sigui el que sigui per a nosaltres, ha de ser abans que res vida..., hem de portar en el nostre interior les paraules de l’Evangeli que hem llegit, pregat i potser estudiat, perquè la seva llum ens il·lumini i vivifiqui”7. Així, cada dia que comença podria ser un “Nadal per a la terra”: “Beneït sigui aquest nou dia, perquè en mi Jesús vol viure’l de nou”7.

AMOR PER L’ESGLÉSIA

Madeleine estima profundament l’Església, a qui sent sobretot com a mare, la mare que dona per menjar el pa als seus fills: “L’Evangeli sostingut per les mans de l’Església, l’Evangeli llegit com es menja el pa”12. S’hi compleix al peu de la lletra l’antiga afirmació de sant Cebrià de Cartago: “Ningú no pot tenir Déu per Pare si no té l’Església per Mare” (segle III). De fet, el risc és, de vegades, presentar-la més com a mestra que com a mare que dona la vida i transmet la fe: “La fe és realisme; som nosaltres els qui solem fer-ne una abstracció, i ens equivoquem. En fem un art abstracte de viure, una teoria filosòfica o un sistema de pensament; en fem idees o ens en fem una idea. Ara bé, és una ciència pràctica: el *savoir-faire* de la vida, aquí i ara. La fe és l’amor de Déu compromès en el temps; la fe és el compromís temporal de l’amor de Déu”7.

Per a Madeleine, la transmissió de la fe en l’Església hauria de ser tan natural com la vida es transmet al si d’una família: “En crear la

vida, Déu no va crear un monument. Va crear una vida creixent, dinàmica, evolutiva, agitada i fecunda. Tota vida que neix de la Paraula de Déu, paraula sempre creadora, és creixent, dinàmica, evolutiva, agitada i fecunda. És una vida destinada a l'eternitat; una vida sempre "contemporània", inserida en la velocitat del temps. El creixement de l'Església està unit al creixement de la Paraula de Déu: acollir la Paraula de Déu, deixar que ens faci créixer, és participar i treballar en el creixement de l'Església"⁷. L'Església creix en la mesura que s'alimenta de la Paraula de Déu que és paraula viva, i l'Església és fecunda en la mesura que ofereix el pa de la Paraula de Déu als seus fills. Per a Madeleine es tracta d'un procés tan natural com la vida mateixa, aquesta naturalitat amb què Madeleine viu la fe resulta summament saludable i atractiva: "Per saber viure, menjar, dormir i respirar, la majoria no comença fent estudis de biologia o de fisiologia. La formació cristiana que necessitem és aprendre a viure vivint, actuant, treballant. (...) Aprendre a creure com de nens vam aprendre a viure"⁷. En efecte, Jesús no va dir als seus deixebles que havien de fer un "curs de formació" abans de seguir-lo, sinó que a tots deia: "Vine i segueix-me", "veniu i ho veureu".

Sorgeix en nosaltres la pregunta: no compliquem moltes vegades allò que en realitat és molt més senzill? Amb gran ironia, Madeleine afirma: "Si bé se'ns demana que simplifiquem el que ens sembla complicat, en canvi, mai no se'ns demana que compliquem allò senzill"⁷. I insisteix: "Aprenem sobre la marxa què és la fe i per a què serveix. Les autòpsies poden ajudar a aprendre medicina, però no poden ensenyar a viure"⁷. No podem parlar de Déu com d'una cosa separada de la vida; altrament, presentaríem un Déu mort, la història de l'Església s'assemblaria a una lliçó d'arqueologia i les esglésies acabarien convertides en vells museus. No ho volem perquè estimem l'Església com una mare.

MISERICÒRDIA I MISSIÓ

Madeleine té clar que l'Església existeix per al món: "L'Església sempre tendirà cap al món. No en té necessitat per complir la seva missió, però sense el món no tindria missió. El món és com la

palla i l'Església com la flama”³. El caràcter missioner és intrínsec a l'Església. Però, en què consisteix aquesta missió? “La fe no fa de nosaltres superhomes, genis o herois, no ens fa ‘millors’ que els altres, millors organitzadors, constructors o pensadors... La fe no ens allibera de cap obligació humana, sinó que ens encomana la missió d'introduir en el món l'amor mateix de Déu amb mitjans humans, amb maneres de ser humanes: les de Crist”⁷.

Introduir en el món l'amor de Déu, aquesta és l'autèntica missió de l'Església, la seva raó de ser. Per això misericòrdia i missió van necessàriament unides: “La caritat és la nostra vida fent-se vida eterna. La caritat és tan gratuïta com necessària. Tot li pot ser útil a la caritat. Sense la caritat tot és estèril, i en primer lloc nosaltres mateixos”⁷. Madeleine compara la misericòrdia amb un foc, el foc de l'amor de Déu que crema però necessita de la massa dels nostres cors per a poder “servir, salvar i estimar”: “De la mateixa manera que calen gresols sòlids per a contenir el metall fos, posseït i treballat pel foc, Déu necessita cors sòlids”.

“A través dels germans pròxims als quals Déu farà que servim, estimem i salvem, les onades de la seva caritat aniran fins a la fi del món, aniran fins a la fi dels temps”. Qui són aquests “germans pròxims” per a Madeleine? No són només els homes i les dones d'Ivry oprimits per una vida miserable, són també tots aquests homes i dones que pateixen la misèria d'una vida sense Déu.

Madeleine observa amb tristesa com la classe obrera s'allunya cada cop més de l'Església, una preocupació que batejava dolorosament en ell cor del cardenal Suhard, arquebisbe de París, la mort del qual el 1949 ella va sentir profundament. Com a resposta a aquesta situació, a la carta pastoral *Auge o decadència de l'Església* (1947), el cardenal parisenc conclou que l'esforç de tot cristià “no consistirà, doncs, només a reclutar, a ‘fer venir cap a ell els incrèduls’, sinó més aviat, i sobretot, a barrejar-s'hi per salvar-los”¹⁵, com el llevat que fermenta la pasta. Aquesta era l'experiència que ja es vivia des del seminari de la Missió de França, on Madeleine va compartir nombrosos moments de reflexió.

Madeleine fa autocrítica de la situació: “Crec que el comunisme és el producte d’un cristianisme traït per nosaltres. En algunes nacions, moltes persones han vist el comunisme com una possible realització d’una resposta del cor humà: l’esperança dels pobres. Però nosaltres hem oblidat i pràcticament menyspreat aquesta esperança... Hem oblidat que la pobresa no és una mena de privilegi fatal concedit a alguns per assegurar-los el regne del cel. (...) Hem oblidat els pobres i els hem considerat germans allunyats amb qui ens trobaríem a la vida eterna. El cor dels pobres esperava aquest Evangeli. I quan els comunistes van alçar la veu, els pobres van creure que era la Bona Nova”⁷. No s’ha de traïr mai l’esperança dels pobres. Madeleine recorda: “El món es recargola amb dolors gairebé infinits. A l’Església li toca tenir-ne cura”¹⁴. Hi ha una gran sintonia entre aquestes paraules i les del papa Francesc, que diu que l’Església és semblant a un hospital de campanya on arriba la gent ferida demanant proximitat. Però Madeleine també adverteix: “Parlem clar: que un metge, que una infermera, que una treballadora social no s’acontentin amb aquest treball correcte que els enquadra en la categoria de persones honrades i competents. Cal trobar la cara de Crist amb tota la intensitat. Cal una misericòrdia revolucionària en aquesta misericòrdia de burocràcia i terme mitjà”¹⁴. No hem de “burocratitzar” la misericòrdia. Quan això passa, prevalen els perfils, els programes, els objectius i els processos, i es perd la centralitat de la misericòrdia: que és l’home, l’home al complet, aquest home desfigurat, maltractat per la vida com l’home de la paràbola del bon samarità, a qui cal tornar la salut, el consol i la dignitat. L’Església no és una ONG més enmig de moltes altres, ni una agència de voluntariat catòlic; per a ella els pobres són “els nostres senyors els pobres, perquè el pobre és Nostre Senyor”⁷.

Sens dubte, Madeleine s’hauria alegrat amb l’Any Sant de la Misericòrdia: “L’Església és com una mare ansiosa a la porta d’un hospital on uns estranys tenen cura dels fills. (...) El que espera de nosaltres és poder seure en tots aquests capçals de llit a través nostre. A través dels segles, la misericòrdia va ser sovint el senyal pel qual la gent la va reconèixer; mostrem-la sense retocs: el nostre temps la reconeixerà”¹⁴.

LA GRÀCIA

No volem acabar aquest recorregut amb Madeleine Delbrêl sense esmentar un altre aspecte de la seva vida: la confiança en la gràcia. Abans de res i per sobre de tot, ella és conscient que la vida està en mans de Déu i que “viure la vida significa tornar a les fonts i des d’allà seguir el curs de l’aigua fins al mar”⁶. I en aquest trajecte “et negues a donar-nos un mapa de carreteres. Fem el camí de nit. Sovint, l’única cosa garantida és aquest puntual cansament del mateix treball que cal repetir cada dia, de la mateixa neteja per recomençar, dels mateixos defectes que cal corregir, de les mateixes ximpleries que cal evitar. Però a banda d’aquesta garantia, tota la resta depèn de la teva fantasia”⁷.

Acabem aquí el nostre recorregut amb Madeleine Delbrêl, testimoni de l’Evangeli en temps d’incertesa. En una ocasió, parlant precisament de testimonis, va dir: “No som els primers a haver d’estrenar, com a cristians, un ‘temps nou’. D’altres, abans que nosaltres, han hagut de caminar per terra desconeguda sense poder imitar un precursor, un camarada, però Déu continua sent Pare i no ens prova per fer-nos caure en la temptació. Si cal, ens envia guies..., i la gràcia de reconèixer-los”². Madeleine és per a nosaltres un d’aquests testimonis. Així la reconeixem. En ella ressona allò antic i allò nou, allò etern de l’Evangeli, sempre jove.

Referències:

1. Cf. François, G. i Pitaud, B., *Madeleine Delbrêl. Biografia di una mística tra poesia e impegno sociale*. EDB, Bologna, 2014.
2. Cf. Elizondo, F., “Madeleine Delbrêl (1904-1964): El evangelio en un ambiente de ‘descristianización’”, en *Las mujeres en el cristianismo*. Sal Terrae, Santander, 2012.
3. Delbrêl. M., *Nosotros, gente común y corriente*. Grupo Editorial Lumen, Buenos Aires, 2008.
4. Fagioli, A., “Barsotti e Luzi, un inno alla vita”, en *Toscana Oggi*, 15 de abril de 2004.
5. Standing, G., *A precariat charter*. Bloomsbury, London, 2014.
6. Debrêl, M., *Professione assistente sociale*. Opera omnia, vol. 3. Gribaudi, Milano, 2009.
7. Delbrêl, M., *La alegría de creer*. Sal Terrae, Santander, 1997.
8. Cf. Rodier, J., “Madeleine Delbrêl. Por las calles del evangelio”, en Pliego de revista *Vida Nueva*, n. 2.540 (4 de noviembre de 2006).
9. United Nations, *World Urbanization Prospects: The 2009 Revision*. Department of Economic and Social Affairs, New York, 2010.
10. Bonhoeffer, D., *Escritos esenciales*. Sal Terrae, Santander, 2001, pp. 150-151.
11. “Carta a Diogneto”, en *Padres Apostólicos*. Biblioteca de Patrística, Ciudad Nueva, Madrid, 2000, pp. 560-561.
12. Loew, J., *Vivir el Evangelio con Madeleine Delbrêl*. Sal Terrae, Santander, 1997, p. 100.
13. Espigares, T., *Lorenzo Milani*. Editorial CCS, Madrid, 1995.
14. François, G. i Pitaud, B., *El bello escándalo de la caridad. La misericordia según Madeleine Delbrêl*. Narcea Ediciones, Madrid, 2016.
15. Suhard, E. C., *Dios, Iglesia, Sacerdocio. Tres pastorales*. Editorial Patmos, Madrid, 1963, p. 111

Acabem amb un fragment d'un conegut poema seu, al qual s'ha fet referència:

EL BALL DE L'OBEDIÈNCIA

«Toquem la flauta i no balleu»

[...]

Si estiguéssim contents de tu, Senyor,
no ens podríem resistir
a aquesta necessitat de dansar que desborda el món,
i arribaríem a endevinar
quina dansa és la que t'agrada fer-nos dansar
seguint els passos de la teva Providència.

Ja que penso que deus estar cansat
de gent que parli sempre de servir-te amb aire de capitans;
de conèixer-te amb ínfules de professor;
d'assolir-te a través de reglaments;
d'estimar-te com s'estima un matrimoni vell.

I un dia que desitjaves una altra cosa
vas inventar Sant Francesc
i en vas fer el teu joglar.
I a nosaltres ens correspon deixar-nos inventar
per ser gent alegre que balli la vida amb tu.

Per ser bon ballador, amb tu com amb qualsevol altre, no cal
saber on duu el ball.
Cal deixar-se portar,
estar alegre,
ser lleuger,
i, sobretot, no mostrar-se rígid.
No demanar explicacions
dels passos que t'agrada fer.
Cal ser com una prolongació,

àgil i viva de tu mateix
i rebre de tu la transmissió del ritme de l'orquestra.
No cal voler avançar tant sí com no,
sinó acceptar de giravoltar, d'anar al costat.
Saber aturar-se i lliscar en comptes de caminar.
I això no seria més que una sèrie de passos estúpids
si la música no en fes una harmonia.

Però oblidem la música del teu esperit,
i fem de la nostra vida un exercici de gimnàstica;
oblidem que als teus braços es dansa la vida,
que la teva santa voluntat
és d'una inconcebible fantasia,
i que no hi ha monotonia ni avorriment
més que per a les ànimes velles
que fan d'immòbil fons
en l'alegre ball del teu amor.

[...]

Senyor, mostra'ns el lloc
que, en aquest romanç etern
iniciat entre tu i nosaltres,
hi té el ball singular de la nostra obediència.
Revela'ns la gran orquestra dels teus designis,
en què el que permetes
emet notes estranyes
en la serenitat del que vols.

Ensenya'ns a vestir-nos cada dia
amb la nostra condició humana
com un vestit de ball, que ens farà estimar de tu
tot detall com a indispensable joia.

Fes-nos viure la vida,
no com un joc d'escacs en què tot es calcula,
no com un partit en què tot és difícil,

no com un teorema que ens fa trencar el cap,
sinó com una festa sens fi on es renova la trobada amb tu,
com un ball,
com una dansa,
entre els braços de la teva gràcia,
amb la música universal de l'amor.

Senyor, vine a convidar-nos.

Anem a fons ACO

Darrers títols (a la Mediateca d'acocat.org):

25. *Conflictes i decepcions en l'Evangeli de Marc.*
Oriol Garreta.
26. *El treball digne: una tasca personal i comunitària.*
Charo Castelló.
27. *Entaular-se amb Jesucrist en la revisió de vida.*
Jordi Fontbona.
28. *Poesies en temps de confinament.*
Oriol Garreta.
29. *Elogi de la gratitud. Una aposta per l'esperança.*
Daniel Jover
30. *Perdonar-se, perdonar i rebre el perdó de Déu.*
Mª Jesús Rodríguez Muñoz

ACCIÓ CATÒLICA OBRERA

 www.acocat.org
 hola@acocat.org

 facebook.com/aco.acciocatolicaobrero
 [@ACOCat](https://twitter.com/ACOCat)